

Львівський державний університет внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА
ХАРАКТЕРИСТИКА
КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ
(у схемах)

Посібник
для підрозділів Національної поліції

Львів
2019

УДК 343.35
К82

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 27 листопада 2019 р. № 4)

Рецензенти:

О. М. Гумін, доктор юридичних наук, професор
(Національний університет «Львівська політехніка»);
Ю. А. Комісарчук, кандидат юридичних наук, доцент
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Конопельський В. Я., Мармура О. З., Цивінський О. І.

К82 Кримінально-правова характеристика корупційних злочинів (у схемах):
посібник для підрозділів Національної поліції. Львів: ЛьвДУВС,
2019. 72 с.

У виданні на основі чинного Кримінального кодексу України, інших нормативно-правових актів, а також сучасних наукових позицій схематично дано кримінально-правову характеристику корупційних злочинів.

Для працівників Національної поліції України, здобувачів вищої освіти юридичних факультетів закладів вищої освіти України та науково-педагогічних працівників.

The textbook is prepared for the officers of the National Police of Ukraine. Based on the current Criminal Code of Ukraine, other normative and legal acts, as well as modern scientific positions, the criminal characteristics of corruption crimes are presented in schemes.

It is also recommended for employees of other law enforcement agencies, applicants of higher education at law faculties of higher educational institutions of Ukraine, scientific and pedagogical staff.

УДК 343.35

© Конопельський В. Я., Мармура О. З.,
Цивінський О. І., 2019
© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ.....	7
1.1. Поняття та види корупційних злочинів.....	7
1.2. Поняття та види службових осіб у кримінальному праві України.....	8
1.3. Поняття неправомірної вигоди.....	11
2. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА БЕЗУМОВНО КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ.....	13
2.1. Кримінально-правова характеристика нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням.....	13
2.2. Кримінально-правова характеристика підкупу працівника підприємства, установи чи організації.....	17
2.2.1. Кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки чи надання неправомірної вигоди.....	17
2.2.2. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, одержання неправомірної вигоди та прохання надати таку вигоду.....	18
2.2.3. Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за підкуп працівника підприємства, установи чи організації.....	20
2.3. Кримінально-правова характеристика зловживання владою або службовим становищем.....	21
2.4. Кримінально-правова характеристика зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно- правової форми.....	23
2.5. Кримінально-правова характеристика зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги.....	25

2.6. Кримінально-правова характеристика декларування недостовірної інформації.....	31
2.7. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, одержання неправомірної вигоди та прохання надати таку вигоду.....	36
2.8. Кримінально-правова характеристика підкупу службової особи юридичної особи приватного права.....	40
2.8.1. Кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки, прохання чи надання неправомірної вигоди.....	40
2.8.2. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, одержання неправомірної вигоди.....	41
2.8.3. Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за підкуп службової особи юридичної особи приватного права.....	43
2.9. Кримінально-правова характеристика підкупу особи, яка надає публічні послуги.....	44
2.9.1. Кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки, прохання чи надання неправомірної вигоди.....	44
2.9.2. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, одержання неправомірної вигоди.....	45
2.9.3. Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за підкуп особи, яка надає публічні послуги.....	47
2.10. Кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки або надання неправомірної вигоди службовій особі. Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за такі діяння.....	48
2.10.1. Кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки або надання неправомірної вигоди службовій особі.....	48
2.10.2. Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди службовій особі.....	50
2.11. Кримінально-правова характеристика зловживання впливом.....	51
2.11.1. Кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки, прохання чи надання неправомірної вигоди.....	51
2.11.2. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, одержання неправомірної вигоди.....	52
2.11.3. Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за зловживання впливом.....	53

3. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА УМОВНО КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ.....	54
3.1. Кримінально-правова характеристика привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.....	54
3.2. Кримінально-правова характеристика заволодіння вогнепальною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами, шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 262 КК України).....	57
3.3. Кримінально-правова характеристика заволодіння наркотичними засобами, психотропними речовинами, аналогами наркотичних засобів чи психотропних речовин, прекурсорами, а також заволодіння обладнанням, призначеним для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 308, ч. 2 ст. 312, ч. 2 ст. 313 КК України).....	62
3.4. Кримінально-правова характеристика заволодіння офіційними документами, штампами, печатками, приватними документами, що знаходяться на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності, паспортом або іншим важливим особистим документом шляхом зловживання службовим становищем.....	65
3.5. Кримінально-правова характеристика привласнення та вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, вчинених військовою службовою особою із зловживанням службовим становищем.....	67

ВСТУП

Нині корупція вважається однією з основних проблем нашої держави. Боротьба з цим негативним явищем вимагає високого рівня фахової підготовки працівників правоохоронних органів, що охоплює, зокрема, знання кримінального права України.

Запропонований посібник присвячений виключно кримінально-правовій характеристиці злочинів, які, згідно з Кримінальним кодексом України, належать до корупційних. Кримінально-правова характеристика, як відомо, охоплює виокремлення та аналіз окремих ознак складу злочину. Для кращого сприйняття елементи й ознаки складів злочинів зображені у схематичному вигляді. Тлумачення змісту окремих ознак у посібнику здійснене насамперед із позиції чинних законів України та інших нормативно-правових актів (станом на 01.11.2019). Під час встановлення змісту ознак складів злочинів, що законодавством не визначені, застосовувалися положення постанов Пленуму Верховного Суду України, усталені позиції судової практики, а також положення доктрини кримінального права.

Сподіваємося, що цей посібник значно полегшить засвоєння знань кримінально-правової характеристики корупційних злочинів, а також допоможе працівникам Національної поліції України та інших правоохоронних органів у процесі виявлення та кваліфікації злочинів зазначеної категорії.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

1.1. Поняття та види корупційних злочинів

Визначення поняття корупційного злочину

Корупційними злочинами вважаються злочини, передбачені ст.ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені ст.ст. 210, 354, 364, 364¹, 365², 366¹, 368–369² КК України (ст. 45 КК України)

Види корупційних злочинів

Безумовно корупційні злочини (передбачені ст.ст. 210, 354, 364, 364¹, 365², 368-369² КК України)

Умовно корупційні злочини (передбачені ст.ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України)

Ці злочини вважаються корупційними лише у разі їх вчинення службовими особами шляхом зловживання службовим становищем

Примітка

Злочин, передбачений ст. 320 КК України, зважаючи на особливості конструкції складу злочину, не може бути вчинений шляхом зловживання службовим становищем, а відтак, не може бути корупційним

1.2. Поняття та види службових осіб у кримінальному праві України

Службовою особою визнаються (ст. 18 КК України)

особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування

особи, які постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом

посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), а також члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів

Види службових осіб за КК України

Службові особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом

Службові особи – посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), а також іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів

службові особи юридичних осіб приватного права

Визначення основних понять

До **представників влади** належать, зокрема, працівники державних органів та їх апарату, які наділені правом у межах своєї компетенції ставити вимоги, а також приймати рішення, обов'язкові для виконання юридичними і фізичними особами незалежно від їх відомчої належності чи підлеглості¹

Організаційно-розпорядчі обов'язки – це обов'язки по здійсненню керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, колективних чи приватних підприємств, установ і організацій, їх заступники, керівники структурних підрозділів (начальники цехів, завідуючі відділами, лабораторіями, кафедрами), їх заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконробы, бригадири тощо)²

Адміністративно-господарські обов'язки – це обов'язки по управлінню або розпорядженню державним, колективним чи приватним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо). Такі повноваження в тому чи іншому обсязі є у начальників планово-господарських, постачальних, фінансових відділів і служб, завідуючих складами, магазинами, майстернями, ательє, їх заступників, керівників відділів підприємств, відомчих ревізорів та контролерів тощо³

До **державних та комунальних підприємств** прирівнюються юридичні особи, у статутному фонді яких відповідно державна чи комунальна частка перевищує 50 відсотків або становить величину, що забезпечує державі чи територіальній громаді право вирішального впливу на господарську діяльність такого підприємства (примітка до ст. 364 КК України)

Юридична особа приватного права – це будь-яка юридична особа, створена на підставі установчих документів відповідно до ст. 87 Цивільного кодексу України⁴

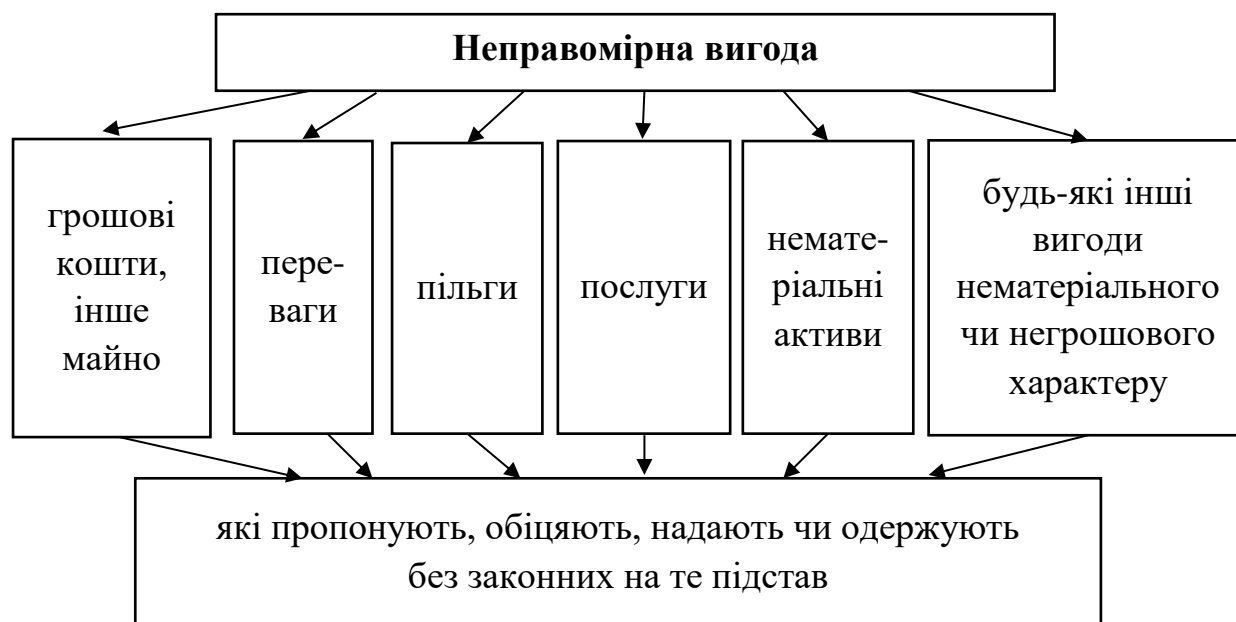
¹ Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02>

² Там само.

³ Там само.

⁴ Цивільний процесуальний кодекс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n6554>

1.3. Поняття неправомірної вигоди

Грошові кошти – грошова одиниця України – гривня, а також іноземна валюта

Майно, згідно зі ст. 190 ЦК України, вважається окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. При цьому, річчю є предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки⁵

Перевага – це виключне, особливе право на що-небудь, привілей

Пільга – це повне або часткове звільнення від дотримання встановлених законодавством загальних правил, виконання яких-небудь обов'язків

Послуга, відповідно до Закону України «Про захист прав споживачів», – це діяльність виконавця з надання (передачі) споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб

⁵ Цивільний процесуальний кодекс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n6554>

Нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований. Придбаний або отриманий нематеріальний актив визнається, якщо існує імовірність одержання суб'єктом господарювання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена. Зокрема, згідно зі стандартами бухгалтерський облік нематеріальних активів ведеться щодо кожного об'єкта за такими групами:

права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище тощо);

права користування майном (право користування земельною ділянкою відповідно до земельного законодавства, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо);

права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, у тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

інші нематеріальні активи (право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо)⁶

Будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру – це такі вигоди, які не мають ні матеріальної форми, ні грошового еквіваленту (наприклад, одержання певної інформації, отримання звань нагород тощо, які не тягнуть майнової вигоди)

⁶ Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>

2. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА БЕЗУМОВНО КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

2.1. Кримінально-правова характеристика нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням

Стаття 210. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням

1. Нецільове використання бюджетних коштів службовою особою, а так само здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч Бюджетному кодексу України чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік, якщо предметом таких дій були бюджетні кошти у великих розмірах

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу використання коштів державного чи місцевих бюджетів.

Предмет – бюджетні кошти у великих розмірах

СУБ'ЄКТ

Спеціальний – службова особа – розпорядник бюджетних коштів

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями, як:

- 1) нецільове використання бюджетних коштів;
- 2) здійснення видатків бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч Бюджетному кодексу України чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік;
- 3) надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч Бюджетному кодексу України чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

- 1) якщо предметом були бюджетні кошти в особливо великих розмірах;
- 2) вчинене повторно;
- 3) вчинене за попередньою змовою групою осіб

Визначення основних понять

До **бюджетних коштів** належать кошти, що включаються до державного бюджету і місцевих бюджетів незалежно від джерела їх формування (примітка до ст. 210 КК України)

Бюджет – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду⁷

Нецільове використання бюджетних коштів полягає у їх використанні на будь-які інші цілі, ніж визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями (ст. 7 Бюджетного кодексу України)

Бюджетне асигнування – повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження⁸

⁷ Бюджетний кодекс України від 08.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

⁸ Там само.

Бюджетне призначення – повноваження головного розпорядника бюджетних коштів, надане цим Кодексом, законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), яке має кількісні, часові і цільові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування⁹

Видатки бюджету – кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. До видатків бюджету не належать: погашення боргу; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування; компенсація частини суми штрафних (фінансових) санкцій, що перераховується покупцям (споживачам) за рахунок штрафних (фінансових) санкцій, застосованих органами, що контролюють справляння надходжень бюджету, за наслідками проведеної перевірки за зверненням або скаргою покупця (споживача) про порушення платником податків установленого порядку проведення розрахункових операцій¹⁰

Закон про Державний бюджет України – закон, який затверджує Державний бюджет України та містить положення щодо забезпечення його виконання протягом бюджетного періоду¹¹

Надання кредитів з бюджету – це операції з надання коштів з бюджету на умовах повернення, платності та строковості, внаслідок чого виникають зобов'язання перед бюджетом. У Бюджетному кодексі України до кредитів з бюджету також відносять бюджетні позички та фінансову допомогу з бюджету на поворотній основі¹²

Великим розміром бюджетних коштів вважається сума, що в тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (примітка до ст. 210 КК України)

⁹ Бюджетний кодекс України від 08.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

¹⁰ Там само.

¹¹ Там само.

¹² Там само.

Особливо великим розміром бюджетних коштів вважається сума, що в три тисячі і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (примітка до ст. 210 КК України)

Розпорядник бюджетних коштів – бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань, довгострокових зобов'язань за енергосервісом та здійснення витрат бюджету¹³

Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням вважається вчиненим **повторно**, якщо особа раніше вчинила такий самий злочин і у випадку, коли особа не була засуджена за цей попередній злочин, і у випадку засудження, якщо судимість непогашена і не знята у встановленому законом порядку

Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням вважається вчиненим **за попередньою змовою групою осіб**, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення

¹³ Бюджетний кодекс України від 08.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

2.2. Кримінально-правова характеристика підкупу працівника підприємства, установи чи організації

2.2.1. Кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки чи надання неправомірної вигоди

Стаття 354. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації

1. Пропозиція чи обіцянка працівникові підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою, або особі, яка працює на користь підприємства, установи чи організації, надати йому (їй) або третій особі неправомірну вигоду, а так само надання такої вигоди за вчинення чи невчинення працівником будь-яких дій з використанням становища, яке він займає, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи організації, в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення авторитету та нормальної діяльності підприємств, установ і організацій.

Предмет – неправомірна вигода

СУБ'ЄКТ

Загальний – фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями, як:

- 1) пропозиція чи обіцянка працівникові підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою, або особі, яка працює на користь підприємства, установи чи організації надати йому (їй) або третій особі неправомірну вигоду;
- 2) надання неправомірної вигоди працівникові підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою, або особі, яка працює на користь підприємства, установи чи організації або третій особі за вчинення чи невчинення працівником будь-яких дій з використанням становища, яке він займає, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи організації, в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинене повторно;
- 2) вчинене за попередньою змовою групою осіб

2.2.2. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, одержання неправомірної вигоди та прохання надати таку вигоду

Стаття 354. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації

3. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання працівником підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи організації, неправомірної вигоди, а так само прохання надати таку вигоду для себе чи третьої особи за вчинення чи невчинення будь-яких дій з використанням становища, яке займає працівник на підприємстві, в установі чи організації, або у зв'язку з діяльністю особи на користь підприємства, установи чи організації, в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення авторитету та нормальної діяльності підприємств, установ і організацій.

Предмет – неправомірна вигода

СУБ'ЄКТ

Спеціальний:

а) працівник підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою або

б) особа, яка працює на користь підприємства, установи чи організації

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями:

- 1) прийняття пропозиції або обіцянки надання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи;
- 2) одержання неправомірної вигоди;
- 3) прохання надати неправомірну вигоду для себе чи третьої особи за вчинення чи невчинення будь-яких дій з використанням становища, яке займає працівник на підприємстві, в установі чи організації, або у зв'язку з діяльністю особи на користь підприємства, установи чи організації, в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинене повторно;
- 2) вчинене за попередньою змовою групою осіб;
- 3) поєднане з вимаганням неправомірної вигоди

Визначення основних понять

Докладніше про поняття **неправомірної вигоди** див. у підрозділі 1.3 посібника

Працівником підприємства, установи чи організації є особа, яка перебуває у трудових відносинах із цим підприємством, установою чи організацією

Під **особою, яка працює на користь підприємства, установи, організації**, потрібно розуміти особу, яка виконує роботу або надає послугу відповідно до договору з таким підприємством, установою, організацією (примітка до ст. 354 КК України)

Під **пропозицією** потрібно розуміти висловлення працівнику підприємства, установи чи організації, або ж особі, яка працює на користь підприємства, установи, організації, наміру про надання неправомірної вигоди (примітка до ст. 354 КК України)

Під **обіцянкою надання неправомірної вигоди** потрібно розуміти висловлення наміру про надання неправомірної вигоди з повідомленням про час, місце, спосіб надання неправомірної вигоди (примітка до ст. 354 КК України)

Підкуп працівника підприємства, установи чи організації вважається вчинений **повторно**, якщо він вчинений особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених ст.ст. 354, 368, 368-3, 368-4 і 369 КК України (примітка до ст. 354 КК України)

Під **вимаганням** неправомірної вигоди потрібно розуміти вимогу щодо надання неправомірної вигоди з погрозою вчинення дій або бездіяльності з використанням свого становища, стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду, або умисне створення умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів (примітка до ст. 354 КК України)

Підкуп працівника підприємства, установи чи організації вважається вчиненим **за попередньою змовою групою осіб**, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення

2.2.3. Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за підкуп працівника підприємства, установи чи організації

Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди

УМОВА

Особа добровільно заявила про те, що сталося, органу, службова особа якого згідно із законом наділена правом повідомляти про підозру та активно сприяла розкриттю злочину, вчиненого особою, яка одержала неправомірну вигоду або прийняла її пропозицію чи обіцянку

Така заява була зроблена до отримання інформації про цей злочин вказаним органом із інших джерел

2.3. Кримінально-правова характеристика зловживання владою або службовим становищем

Стаття 364. Зловживання владою або службовим становищем

1. Зловживання владою або службовим становищем, тобто умисне, з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, якщо воно завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб

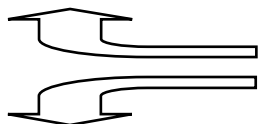
ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення нормальної службової діяльності.

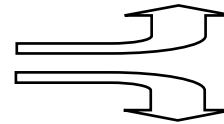
Предмет – неправомірна вигода (див. підрозділ 1.3)

СУБ'ЄКТ

Спеціальний – службова особа, крім службової особи юридичної особи приватного права та службової особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується:

- 1) діянням – використанням службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби;
- 2) наслідком – завданням істотної шкоди;
- 3) причинним зв'язком між указаними діянням і наслідком

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу, а також спеціальною метою – одержанням будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи

Кваліфікуюча ознака

що спричинило тяжкі наслідки

Визначення основних понять

Використання влади або службового становища – використання прав, повноважень і можливостей, якими особа наділена у зв'язку із займаною посадою, чи у зв'язку з виконуваними функціями

Інтереси служби – це бажаний результат, задля досягнення якого було створено конкретну посаду, або ж орган, підприємство, установа чи організація загалом. Інтереси служби впливають із нормативно-правових актів, які регламентують діяльність указаних юридичних осіб, їх установчих документів, функціональних обов'язків відповідної службової особи тощо

Істотною шкодою вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (примітка до ст. 364 КК України)

Тяжкими наслідками вважаються такі наслідки, які у двісті п'ятдесят і більше разів перевищують неоподатковуваний мінімум доходів громадян (примітка до ст. 364 КК України)

Детальніше про поняття «**службова особа**» див. у підрозділі 1.2 посібника

2.4. Кримінально-правова характеристика зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми

Стаття 364¹. Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми

1. Зловживання повноваженнями, тобто умисне, з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб використання всупереч інтересам юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми службовою особою такої юридичної особи своїх повноважень, якщо це завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб

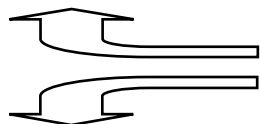
ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення нормальної службової діяльності.

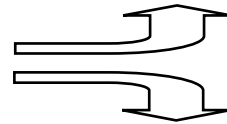
Предмет – неправомірна вигода (див. підрозділ 1.3)

СУБ'ЄКТ

Спеціальний – службова особа, юридичної особи приватного права

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується:

- 1) діянням – використанням повноважень всупереч інтересам юридичної особи;
- 2) наслідком – завданням істотної шкоди;
- 3) причинним зв'язком між вказаними діянням і наслідком

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу, а також спеціальною метою – одержанням будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи

Кваліфікуюча ознака

що спричинило тяжкі наслідки

Визначення основних понять

Використання повноважень – використання прав, повноважень і можливостей, якими особа наділена у зв'язку із займаною посадою, чи у зв'язку з виконуваними функціями

Інтереси юридичної особи – це бажаний результат, задля досягнення якого було створено конкретну посаду, або ж підприємство, установа чи організація загалом. Інтереси юридичної особи насамперед впливають із її установчих документів і функціональних обов'язків відповідної службової особи

Детальніше про поняття **службової особи юридичної особи приватного права** див. у підрозділі 1.2 посібника

Детальніше про зміст понять **«істотна шкода, «тяжкі наслідки»** див. у підрозділі 2.3

2.5. Кримінально-правова характеристика зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги

Стаття 365². Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги

1. Зловживання своїми повноваженнями аудитором, нотаріусом, оцінювачем, уповноваженою особою або службовою особою Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, іншою особою, яка не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування, але здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, приватного виконавця, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій), або державним реєстратором, суб'єктом державної реєстрації прав, державним виконавцем, приватним виконавцем з метою отримання неправомірної вигоди, якщо це завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення дотримання встановлених правил та порядку надання публічних послуг.

Предмет – неправомірна вигода (див. підрозділ 1.3)

СУБ'ЄКТ

Спеціальний: 1) аудитор; 2) нотаріус; 3) оцінювач; 4) уповноважена особа Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; 5) службова особа Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; 6) інша особа, яка не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування, але здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, приватного виконавця, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій), або державним реєстратором, суб'єктом державної реєстрації прав, державним виконавцем, приватним виконавцем

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується:

- 1) діянням – зловживанням повноваженнями;
- 2) наслідком – завданням істотної шкоди;
- 3) причинним зв'язком між вказаними діянням і наслідком

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу, а також спеціальною метою – одержанням неправомірної вигоди

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинене стосовно неповнолітньої особи;
- 2) вчинене стосовно недієздатної особи;
- 3) вчинене стосовно особи похилого віку;
- 4) вчинене повторно;
- 5) що спричинило тяжкі наслідки

Визначення основних понять

Зловживання повноваженнями – використання прав, повноважень і можливостей, якими особа наділена, для заподіяння шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб

Аудитор – фізична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності, має відповідний практичний досвід і включена до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності.
Аудиторська діяльність – незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг¹⁴

Нотаріус – це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності¹⁵

¹⁴ Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2258-19>

¹⁵ Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

Оцінювачами можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які склали кваліфікаційний іспит та одержали кваліфікаційне свідоцтво оцінювача відповідно до вимог Закону України «Про оцінку майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні». **Професійна оціночна діяльність** – це діяльність оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності, визнаних такими відповідно до положень Закону України «Про оцінку майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», яка полягає в організаційному, методичному та практичному забезпеченні проведення оцінки майна, розгляді та підготовці висновків щодо вартості майна¹⁶

Уповноважена особа Фонду гарантування вкладів фізичних осіб – працівник Фонду, який від імені Фонду та в межах повноважень, передбачених цим Законом та/або делегованих Фондом, виконує дії із забезпечення виведення банку з ринку під час здійснення тимчасової адміністрації неплатоспроможного банку та/або ліквідації банку¹⁷

Публічні послуги – це послуги, які надаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, які перебувають в їх управлінні. Залежно від суб'єкта, що надає публічні послуги, розрізняють державні та муніципальні послуги. При цьому державні послуги – це послуги, що надаються органами державної влади (в основному виконавчої) та державними підприємствами, установами, організаціями, а також органами місцевого самоврядування в порядку виконання делегованих державою повноважень за рахунок коштів державного бюджету, а муніципальні послуги – послуги, які надаються органами місцевого самоврядування, а також органами виконавчої влади та підприємствами, установами, організаціями в порядку виконання делегованих органами місцевого самоврядування повноважень за рахунок коштів місцевого бюджету¹⁸.

Проте таке визначення поняття публічних послуг не зовсім узгоджується із типовим переліком осіб, які надають такі послуги, визначеним у диспозиції аналізованої статті, адже нотаріуси, оцінювачі та інші особи можуть здійснювати незалежну професійну діяльність

¹⁶ Про оцінку майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2658-14>

¹⁷ Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>

¹⁸ Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 № 90-р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-p>; Щодо надання роз'яснень термінів, які застосовуються у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення»: Лист Міністерства юстиції України від 18.12.2009. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/v967-323-09>

Експерт – особа, яка володіє спеціальними знаннями, необхідними для з'ясування відповідних обставин справи¹⁹. Судовими експертами можуть бути особи, які мають необхідні знання для надання висновку з досліджуваних питань²⁰

Арбітражний керуючий – фізична особа, яка отримала відповідне свідоцтво та інформація про яку внесена до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України²¹

Державними виконавцями є керівники органів державної виконавчої служби, їхні заступники, головні державні виконавці, старші державні виконавці, державні виконавці органів державної виконавчої служби²²

Приватним виконавцем може бути громадянин України, уповноважений державою здійснювати діяльність з примусового виконання рішень у порядку, встановленому законом. Приватний виконавець є суб'єктом незалежної професійної діяльності²³

Незалежний посередник – визначена за спільним вибором сторін особа, яка сприяє встановленню взаємодії між сторонами, проведенню переговорів, бере участь у виробленні примирною комісією взаємоприйняттого рішення²⁴

Трудовий арбітраж – орган, який складається із залучених сторонами фахівців, експертів та інших осіб і приймає рішення по суті трудового спору (конфлікту). Кількісний і персональний склад трудового арбітражу визначається за згодою сторін²⁵

¹⁹ Кодекс адміністративного судочинства. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#n10066>; Цивільний процесуальний кодекс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n6554>

²⁰ Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

²¹ Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19/ed20181018#n8>

²² Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>

²³ Там само.

²⁴ Про порядок вирішення колективних трудових спорів: Закон України від 03.03.1998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80>

²⁵ Там само.

Третейський суддя – фізична особа, призначена чи обрана сторонами у погодженому сторонами порядку або призначена чи обрана відповідно до цього Закону для вирішення спорів у третейському суді²⁶

Державний реєстратор юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань – особа, яка перебуває у трудових відносинах з суб'єктом державної реєстрації, нотаріус²⁷

Суб'єкти державної реєстрації:

1) Міністерство юстиції України – у разі державної реєстрації політичних партій, всеукраїнських професійних спілок, їх об'єднань, всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців; відокремлених підрозділів іноземних неурядових організацій, представництв, філій іноземних благодійних організацій, постійно діючих третейських судів, засновниками яких є всеукраїнські громадські організації, всеукраїнських творчих спілок, символіки громадських формувань;

2) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері релігії, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації – у разі державної реєстрації юридичних осіб – релігійних організацій;

3) територіальні органи Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі – у разі державної реєстрації первинних, місцевих, обласних, регіональних та республіканських професійних спілок, їх організацій та об'єднань, структурних утворень політичних партій, регіональних (місцевих) творчих спілок, територіальних осередків всеукраїнських творчих спілок, місцевих, обласних, республіканських Автономної Республіки Крим, Київської та Севастопольської міських організацій роботодавців та їх об'єднань, постійно діючих третейських судів, громадських об'єднань, їх відокремлених підрозділів, громадських об'єднань, що не мають статусу юридичної особи, підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання;

4) виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, Київська та Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації, нотаріуси, акредитовані суб'єкти – у разі державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Виконавчі органи сільських, селищних та міських рад (крім міст обласного та/або республіканського Автономної Республіки Крим значення) набувають повноважень з державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у разі прийняття відповідною радою такого рішення.

²⁶ Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15/ed20161005#n17>

²⁷ Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

Акредитованим суб'єктом може бути юридична особа публічного права, у трудових відносинах з якою перебуває не менше ніж три державні реєстратори та яка до початку здійснення повноважень у сфері державної реєстрації уклала:

– договір страхування цивільно-правової відповідальності з мінімальним розміром страхової суми у тисячу мінімальних розмірів заробітної плати, встановленої законом на 1 січня календарного року;

– договір з іншим суб'єктом державної реєстрації та/або нотаріусом (у разі коли акредитований суб'єкт здійснює повноваження виключно в частині забезпечення прийняття та видачі документів у сфері державної реєстрації)²⁸

Отже, суб'єкт державної реєстрації – це завжди або юридична особа, яка, відповідно до КК України, не може бути суб'єктом злочину, або нотаріус

Неповнолітня особа – малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років²⁹

Фізична особа може бути визнана судом **недієздатною**, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними. Фізична особа визнається недієздатною з моменту набрання законної сили рішенням суду про це³⁰

Громадянами **похилого віку** визнаються особи, які досягли пенсійного віку, встановленого ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», а також особи, яким до досягнення зазначеного пенсійного віку залишилося не більш як півтора року³¹

Детальніше про зміст поняття **повторно** див. у підрозділі 2.1

Детальніше про зміст понять «**істотна шкода**», «**тяжкі наслідки**» див. у підрозділі 2.3

²⁸ Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

²⁹ Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

³⁰ Цивільний кодекс України від 21.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n244>

³¹ Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні: Закон України від 16.12.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#n111/>

2.6. Кримінально-правова характеристика декларування недостовірної інформації

Стаття 366¹. Декларування недостовірної інформації

Подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації

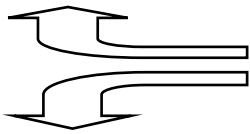
ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу функціонування системи фінансового контролю осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

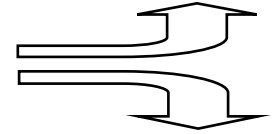
Предмет – декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

СУБ'ЄКТ

Спеціальний – суб'єкт декларування, згідно з Законом України «Про запобігання корупції»

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями, як:

- 1) подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб;
- 2) неподання зазначеної декларації

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується
виною
у формі умислу

Визначення основних понять

Суб'єкти декларування:

(в дужках наведено терміни подачі декларації та звітний період)

1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (до 1 квітня, за минулий рік);

2) посадові особи юридичних осіб публічного права (до 1 квітня, за минулий рік);

3) особи, які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі (до 1 квітня, за минулий рік);

4) представники громадських об'єднань, наукових установ, навчальних закладів, експертів відповідної кваліфікації, інші особи, які входять до складу конкурсних та дисциплінарних комісій, утворених відповідно до Закону України «Про державну службу», Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», інших законів (крім іноземців-нерезидентів, які входять до складу таких комісій), Громадської ради доброчесності, утвореної відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (протягом десяти календарних днів після входження та до 1 квітня в подальшому, за минулий рік);

5) особи, з числа зазначених вище, які припиняють відповідну діяльність (за період, не охоплений раніше поданими деклараціями);

6) особи, з числа зазначених вище, які припинили відповідну діяльність у попередньому році (до 1 квітня, за минулий рік);

7) особи, які претендують на зайняття посад, пов'язаних з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування (до призначення або обрання на відповідну посаду, за минулий рік);

8) особи, які претендують на заняття посад посадової особи юридичних осіб публічного права (до призначення або обрання на відповідну посаду, за минулий рік);

9) особи, які претендують на членство у наглядовій раді державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі (до призначення або обрання на відповідну посаду, за минулий рік);

10) кандидати у народні депутати України, зареєстровані у порядку, встановленому Законом України «Про вибори народних депутатів України», кандидати на пост Президента України, зареєстровані у порядку, встановленому Законом України «Про вибори Президента України»,

кандидати в депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, кандидати на посади сільських, селищних, міських голів та старост (до призначення або обрання на відповідну посаду, за минулий рік)³²

Особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, є:

а) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступник, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, інші керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор, Голова Національного банку України, його перший заступник та заступник, член Ради Національного банку України, Голова та інші члени Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Уповноважений із захисту державної мови, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

б) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови;

в) державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування;

г) військові посадові особи Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби, курсантів вищих військових навчальних закладів, курсантів вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, курсантів факультетів, кафедр та відділень військової підготовки;

г) судді, судді Конституційного Суду України, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої ради правосуддя, посадові особи секретаріату Вищої ради правосуддя, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, посадові особи секретаріату цієї Комісії, посадові особи Державної судової адміністрації України, присяжні (під час виконання ними обов'язків у суді);

д) особи рядового і начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, податкової міліції, особи начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України;

³² Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n38>

е) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, дипломатичної служби, державної лісової охорони, державної охорони природно-заповідного фонду, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики та державної політики у сфері державної митної справи;

є) Голова, заступник Голови Національного агентства з питань запобігання корупції;

ж) члени Центральної виборчої комісії;

з) поліцейські;

и) посадові та службові особи інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим;

і) члени державних колегіальних органів;

ї) Керівник Офісу Президента України, його Перший заступник та заступник, а також особи, які займають посади патронатної служби, визначені Законом України «Про державну службу», крім осіб, які виконують свої обов'язки на громадських засадах, помічники суддів³³

УВАГА! Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», не є суб'єктами декларування з перелічених вище:

1) посадові особи закладів, установ та організацій, які здійснюють основну діяльність у сфері:

– соціального обслуговування населення;

– соціальної та професійної реабілітації осіб з інвалідністю і дітей з інвалідністю;

– соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції;

– здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях;

– охорони здоров'я (крім керівників закладів охорони здоров'я центрального, обласного, районного, міського (міст обласного значення, міст Києва та Севастополя) рівня);

– освіти (крім керівників вищих навчальних закладів та їх заступників);

– науки (крім президентів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, перших віце-президентів, віце-президентів та головних учених секретарів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, інших членів Президії Національної академії наук України та президій національних галузевих академій наук, обраних загальними зборами Національної академії наук України та національних галузевих академій наук відповідно, керівників науково-дослідних інститутів та інших наукових установ);

³³ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n38>

- культури;
- мистецтв;
- відновлення та збереження національної пам'яті;
- фізичної культури, спорту, національно-патріотичного виховання;

2) військовослужбовці:

- військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- військової служби за призовом осіб офіцерського складу;

3) військові посадові особи з числа військовослужбовців:

- військової служби за контрактом осіб рядового складу;
- військової служби за контрактом осіб сержантського і старшинського складу;

4) військовослужбовці молодшого офіцерського складу військової служби за контрактом осіб офіцерського складу, крім військовослужбовців, які проходять військову службу у військових комісаріатах;

5) іноземці-нерезиденти, які входять як незалежні члени до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства, державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі

2.7. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, одержання неправомірної вигоди та прохання надати таку вигоду

Стаття 368. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою

1. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання службовою особою неправомірної вигоди, а так само прохання надати таку вигоду для себе чи третьої особи за вчинення чи невчинення такою службовою особою в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища

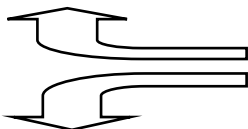
ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення нормальної службової діяльності в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та в юридичних особах публічного права.

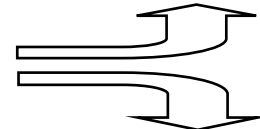
Предмет – неправомірна вигода

СУБ'ЄКТ

Спеціальний – службова особа, крім службової особи юридичної особи приватного права

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями, як:

- 1) прийняття пропозиції або обіцянки неправомірної вигоди;
- 2) одержання неправомірної вигоди;
- 3) прохання надати неправомірну вигоду для себе чи третьої особи

за вчинення чи невчинення такою службовою особою в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

- 1) предметом якого була неправомірна вигода у значному розмірі;
- 2) предметом якого була неправомірна вигода у великому розмірі;
- 3) вчинене службовою особою, яка займає відповідальне становище;
- 4) вчинене за попередньою змовою групою осіб;
- 5) вчинене повторно;
- 6) поєднане з вимаганням неправомірної вигоди;
- 7) предметом якого була неправомірна вигода в особливо великому розмірі;
- 8) вчинене службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище

Визначення основних понять

Детальніше про поняття **неправомірної вигоди та службової особи** див. у підрозділах 1.2 та 1.3 посібника

Пропозиція – висловлення службовій особі наміру надання неправомірної вигоди (примітка до ст. 354 КК України)

Обіцянка надання неправомірної вигоди – висловлення наміру про надання неправомірної вигоди з повідомленням про час, місце, спосіб надання неправомірної вигоди (примітка до ст. 354 КК України)

Вимагання неправомірної вигоди – вимога щодо надання неправомірної вигоди з погрозою вчинення дій або бездіяльності з використанням свого становища, наданих повноважень, влади, службового становища стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду, або умисне створення умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів (примітка до ст. 354 КК України)

Неправомірною вигодою в **значному розмірі** вважається вигода, що в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (примітка до ст. 368 КК України)

Неправомірною вигодою у **великому розмірі** вважається вигода, що у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (примітка до ст. 368 КК України)

Неправомірною вигодою в **особливо великому розмірі** вважається вигода, що у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (примітка до ст. 368 КК України)

Службовими особами, які займають відповідальне становище, у ст.ст. 368, 368², 369 та 382 цього Кодексу є особи, зазначені у п. 1 примітки до ст. 364 цього Кодексу, посади яких згідно із ст. 6 Закону України «Про державну службу» належать до категорії «Б», судді, прокурори і слідчі, а також інші, крім зазначених у пункті 3 примітки до цієї статті, керівники і заступники керівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів та одиниць (примітка до ст. 368 КК України)

Службовими особами, які займають особливо відповідальне становище, у ст.ст. 368, 368², 369 та 382 цього Кодексу є:

1) Президент України, Прем'єр-міністр України, члени Кабінету Міністрів України, перші заступники та заступники міністрів, члени Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Голова Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Голова Фонду державного майна України, його перший заступник та заступники, члени Центральної виборчої комісії, народні депутати України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Директор Національного антикорупційного бюро України, Генеральний прокурор, його перший заступник та заступники, Голова Конституційного Суду України, його заступники та судді Конституційного Суду України, Голова Верховного Суду України, його перший заступник, заступники та судді Верховного Суду України, голови вищих спеціалізованих судів, їх заступники та судді вищих спеціалізованих судів, Голова Національного банку України, його перший заступник та заступники, Секретар Ради національної безпеки і оборони України, його перший заступник та заступники, Постійний Представник Президента України в

Автономній Республіці Крим, його перший заступник та заступники, радники та помічники Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України;

2) особи, посади яких згідно із ст. 6 Закону України «Про державну службу» належать до категорії «А»;

3) особи, посади яких згідно із ст. 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» віднесені до першої та другої категорій посад в органах місцевого самоврядування (примітка до ст. 368 КК України)

Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання службовою особою неправомірної вигоди, а так само прохання надати таку вигоду для себе чи третьої особи за вчинення чи невчинення такою службовою особою в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища вважаються вчиненими **повторно**, якщо вони вчинені особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених ст.ст. 354, 368, 368-3, 368-4 і 369 КК України (примітка до ст. 354 КК України)

Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання службовою особою неправомірної вигоди, а так само прохання надати таку вигоду для себе чи третьої особи за вчинення чи невчинення такою службовою особою в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища вважаються вчиненими **за попередньою змовою групою осіб**, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення. Водночас потрібно пам'ятати, що кожен з учасників такої групи повинен володіти ознаками спеціального суб'єкта – службової особи

2.8. Кримінально-правова характеристика підкупу службової особи юридичної особи приватного права

2.8.1. Кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки, прохання чи надання неправомірної вигоди

Стаття 368³. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми

1. Пропозиція чи обіцянка службовій особі юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми надати їй або третій особі неправомірну вигоду, а так само надання такої вигоди або прохання її надати за вчинення зазначеною службовою особою дій чи її бездіяльність з використанням наданих їй повноважень в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення нормальної службової діяльності в юридичних особах приватного права.

Предмет – неправомірна вигода

СУБ'ЄКТ

Загальний – фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями, як:

- 1) пропозиція чи обіцянка службовій особі юридичної особи приватного права надати йому (їй) або третій особі неправомірну вигоду;
- 2) надання неправомірної вигоди службовій особі юридичної особи приватного права або третій особі;
- 3) прохання надати неправомірну вигоду за вчинення зазначеною службовою особою дій чи її бездіяльність з використанням наданих їй повноважень в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

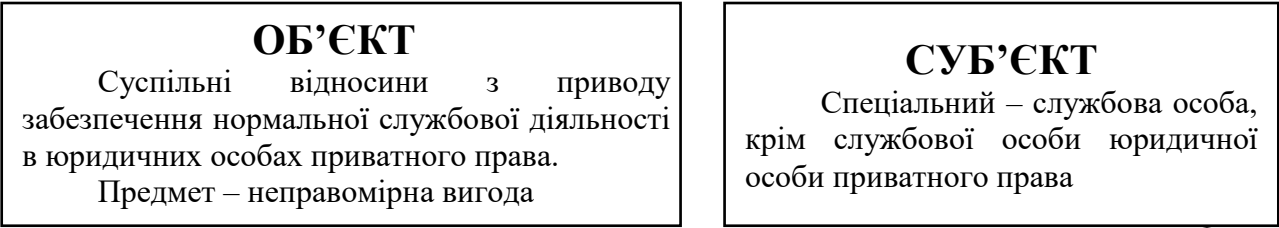
Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинене повторно;
- 2) вчинене за попередньою змовою групою осіб;
- 3) вчинене організованою групою

2.8.2. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, одержання неправомірної вигоди

Стаття 368³. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми
3. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми неправомірної вигоди для себе чи третьої особи за вчинення дій або бездіяльність з використанням наданих їй повноважень в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинене повторно;
- 2) вчинене за попередньою змовою групою осіб;
- 3) поєднане з вимаганням неправомірної вигоди

Визначення основних понять

Детальніше про поняття **неправомірної вигоди та службової особи юридичної особи приватного права** див. у підрозділах 1.2 та 1.3

Детальніше про зміст понять **пропозиція неправомірної вигоди, обіцянка надання неправомірної вигоди та вимагання неправомірної вигоди** див. у підрозділі 2.7

Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми вважається вчиненим **повторно**, якщо він вчинений особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених ст.ст. 354, 368, 368-3, 368-4 і 369 КК України (примітка до ст. 354 КК України)

Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми вважається вчиненим **за попередньою змовою групою осіб**, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення. Водночас потрібно пам'ятати, що у ч. 4 ст. 368-3 КК України кожен із учасників такої групи повинен володіти ознаками спеціального суб'єкта – службової особи юридичної особи права

Злочин визнається вчиненим **організованою групою**, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи

**2.8.3. Спеціальна підстава звільнення
від кримінальної відповідальності за підкуп
службової особи юридичної особи приватного права**

**Спеціальна підстава звільнення
від кримінальної відповідальності
за пропозицію, обіцянку або надання
неправомірної вигоди**

УМОВА

Особа добровільно заявила про те, що сталося, органу, службова особа якого згідно із законом наділена правом повідомляти про підозру та активно сприяла розкриттю злочину, вчиненого особою, яка одержала неправомірну вигоду або прийняла її пропозицію чи обіцянку

Така заява була зроблена до отримання інформації про цей злочин вищевказаним органом з інших джерел

2.9. Кримінально-правова характеристика підкупу особи, яка надає публічні послуги

2.9.1. Кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки, прохання чи надання неправомірної вигоди

Стаття 368⁴. Підкуп особи, яка надає публічні послуги

1. Пропозиція чи обіцянка аудитору, нотаріусу, оцінювачу, іншій особі, яка не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування, але провадить професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, приватного виконавця, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій), надати йому/їй або третій особі неправомірну вигоду, а так само надання такої вигоди або прохання її надати за вчинення особою, яка надає публічні послуги, дій або її бездіяльність з використанням наданих їй повноважень в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення дотримання встановленого порядку надання публічних послуг.
Предмет – неправомірна вигода

СУБ'ЄКТ

Загальний – фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями, як:

1) пропозиція чи обіцянка аудитору, нотаріусу, оцінювачу, іншій особі, яка не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування, але провадить професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, приватного виконавця, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій), надати йому/їй або третій особі неправомірну вигоду;

2) надання такої неправомірної вигоди;

3) прохання надати таку неправомірну вигоду

за вчинення особою, яка надає публічні послуги, дій або її бездіяльність з використанням наданих їй повноважень в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинене повторно;
- 2) вчинене за попередньою змовою групою осіб;
- 3) вчинене організованою групою

2.9.2. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, одержання неправомірної вигоди

Стаття 368⁴. Підкуп особи, яка надає публічні послуги

3. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання аудитором, нотаріусом, приватним виконавцем, експертом, оцінювачем, третейським суддею або іншою особою, яка провадить професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, а також незалежним посередником чи арбітром під час розгляду колективних трудових спорів неправомірної вигоди для себе чи третьої особи за вчинення дій або бездіяльність з використанням наданих їй повноважень в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення нормальної службової діяльності в юридичних особах приватного права.

Предмет – неправомірна вигода

СУБ'ЄКТ

Спеціальний: 1) аудитор; 2) нотаріус; 3) приватний виконавець; 4) експерт; 5) оцінювач; 6) третейський суддя; 7) інша особа, яка провадить професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг; 8) незалежний посередник під час розгляду колективних трудових спорів; 9) арбітр під час розгляду колективних трудових спорів

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями, як:

- 1) прийняття пропозиції або обіцянки неправомірної вигоди;
- 2) одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи за вчинення дій або бездіяльність з використанням наданих їй повноважень в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинене повторно;
- 2) вчинене за попередньою змовою групою осіб;
- 3) поєднане з вимаганням неправомірної вигоди

Визначення основних понять

Детальніше про поняття **неправомірної вигоди** див. у підрозділі 1.3

Детальніше про зміст понять **пропозиція неправомірної вигоди, обіцянка надання неправомірної вигоди та вимагання неправомірної вигоди** див. у підрозділі 2.7

Детальніше про зміст понять **аудитора, нотаріуса, оцінювача, експерта, арбітражного керуючого, приватного виконавця, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді, публічних послуг** див. у підрозділі 2.5

Підкуп особи, яка надає публічні послуги, вважається вчиненим **повторно**, якщо він вчинений особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених ст.ст. 354, 368, 368-3, 368-4 і 369 КК України (примітка до ст. 354 КК України)

Підкуп особи, яка надає публічні послуги, вважається вчиненим **за попередньою змовою групою осіб**, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення. Водночас слід пам'ятати, що у ч. 4 ст. 368-4 КК України кожен з учасників такої групи повинен володіти ознаками спеціального суб'єкта – особи, яка надає публічні послуги

Детальніше про зміст поняття **організованої групи** див. у підрозділі 2.8

**2.9.3. Спеціальна підстава звільнення
від кримінальної відповідальності за підкуп особи,
яка надає публічні послуги**

**Спеціальна підстава звільнення
від кримінальної відповідальності за пропозицію,
обіцянку або надання неправомірної вигоди**

УМОВА

особа добровільно заявила про те, що сталося, органу, службова особа якого згідно із законом наділена правом повідомляти про підозру та активно сприяла розкриттю злочину, вчиненого особою, яка одержала неправомірну вигоду або прийняла її пропозицію чи обіцянку

така заява була зроблена до отримання інформації про цей злочин вищевказаним органом з інших джерел

**2.10. Кримінально-правова характеристика
пропозиції, обіцянки або надання
неправомірної вигоди службовій особі.
Спеціальна підстава звільнення
від кримінальної відповідальності за такі діяння**

**2.10.1. Кримінально-правова характеристика
пропозиції, обіцянки або надання
неправомірної вигоди службовій особі**

Стаття 369. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі

1. Пропозиція чи обіцянка службовій особі надати їй або третій особі неправомірну вигоду, а так само надання такої вигоди за вчинення чи невчинення службовою особою в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення нормальної службової діяльності.

Предмет – неправомірна вигода

СУБ'ЄКТ

Загальний – фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями, як:

- 1) пропозиція чи обіцянка службовій особі надати їй або третій особі неправомірну вигоду;
- 2) надання такої неправомірної вигоди за вчинення чи невчинення службовою особою в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища

**СУБ'ЄКТИВНА
СТОРОНА**

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинені повторно;
- 2) якщо неправомірна вигода надавалася службовій особі, яка займає відповідальне становище;
- 3) вчинені за попередньою змовою групою осіб;
- 4) якщо неправомірна вигода надавалася службовій особі, яка займає особливо відповідальне становище;
- 5) вчинені організованою групою осіб;
- 6) вчинені учасником організованої групи

Визначення основних понять

Детальніше про зміст поняття **службової особи** та **неправомірної вигоди** див. у підрозділах 1.2 та 1.3

Детальніше про зміст понять **пропозиція неправомірної вигоди**, **обіцянка надання неправомірної вигоди** та **вимагання неправомірної вигоди** див. у підрозділі 2.7

Пропозиція чи обіцянка службовій особі надати їй або третій особі неправомірну вигоду, а так само надання такої вигоди за вчинення чи невчинення службовою особою в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища вважаються вчиненими **повторно**, якщо вони вчинені особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених ст.ст. 354, 368, 368-3, 368-4 і 369 КК України (примітка до ст. 354 КК України)

Детальніше про зміст поняття **за попередньою змовою групою осіб** див. у підрозділі 2.1

Детальніше про зміст поняття **організованої групи** див. у підрозділі 2.8

Детальніше про зміст понять «**службова особа, яка займає відповідальне становище**» та «**службова особа, яка займає особливо відповідальне становище**» див. у підрозділі 2.7

**2.10.2. Спеціальна підстава звільнення
від кримінальної відповідальності за пропозицію,
обіцянку або надання неправомірної вигоди службовій особі**

**Спеціальна підстава звільнення
від кримінальної відповідальності
за пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди**

УМОВА

пропозиція, обіцянка чи надання неправомірної вигоди адресовані службовим особам, **не передбаченим у ч. 4 ст. 18 КК України** (тобто не були адресовані посадовим особам іноземних держав (особам, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), а також члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів)

особа добровільно заявила про те, що сталося, органу, службова особа якого згідно із законом наділена правом повідомляти про підозру та активно сприяла розкриттю злочину, вчиненого особою, яка одержала неправомірну вигоду або прийняла її пропозицію чи обіцянку

така заява була зроблена до отримання інформації про цей злочин вищевказаним органом з інших джерел

2.11. Кримінально-правова характеристика ЗЛОВЖИВАННЯ ВПЛИВОМ

2.11.1. Кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки, прохання чи надання неправомірної вигоди

Стаття 369². Зловживання впливом

1. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди особі, яка пропонує чи обіцяє (погоджується) за таку вигоду або за надання такої вигоди третій особі вплинути на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення нормальної діяльності органів державної влади.

Предмет – неправомірна вигода

СУБ'ЄКТ

Загальний – фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями, як:

1) пропозиція чи обіцянка надати неправомірну вигоду;

2) надання неправомірної вигоди особі, яка пропонує чи обіцяє (погоджується) за таку вигоду або за надання такої вигоди третій особі вплинути на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу

2.11.2. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, одержання неправомірної вигоди

Стаття 369². Зловживання впливом

2. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, або пропозиція чи обіцянка здійснити вплив за надання такої вигоди

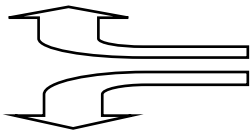
ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу забезпечення нормальної діяльності органів державної влади.

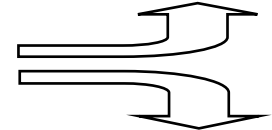
Предмет – неправомірна вигода

СУБ'ЄКТ

Спеціальний – особа, в якій є можливість впливати на рішення особи, уповноваженої на виконання функцій держави

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується такими альтернативними діями, як:

- 1) прийняття пропозиції або обіцянки надання неправомірної вигоди за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави;
- 2) одержання неправомірної вигоди за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави;
- 3) пропозиція чи обіцянка здійснити вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуюча ознака

поєднане з вимаганням неправомірної вигоди

Визначення основних понять

Детальніше про поняття **неправомірної вигоди** див. у підрозділі 1.3

Детальніше про зміст понять **пропозиція неправомірної вигоди, обіцянка надання неправомірної вигоди та вимагання неправомірної вигоди** див. у підрозділі 2.7

Особами, уповноваженими на виконання функцій держави, є особи, визначені в пунктах 1–3 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» (примітка до ст. 369⁻² КК України).

Зважаючи на те, що Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» втратив чинність, застосування ст. 369⁻² КК України є спірним

2.11.3. Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за зловживання впливом

Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди

УМОВА

особа добровільно заявила про те, що сталося, органу, службова особа якого згідно із законом наділена правом повідомляти про підозру та активно сприяла розкриттю злочину, вчиненого особою, яка одержала неправомірну вигоду або прийняла її пропозицію чи обіцянку

така заява була зроблена до отримання інформації про цей злочин вищевказаним органом з інших джерел

3. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА УМОВНО КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

3.1. Кримінально-правова характеристика привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем

Стаття 191. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем

2. Привласнення, розтрата або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини власності.

Предмет – чуже майно, яке було ввірене винному, або перебувало в його віданні, або ж щодо якого особа мала певні повноваження, вартість якого повинна перевищувати 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян (податкової соціальної пільги)

СУБ'ЄКТ

Спеціальний: а) особа, якій майно було ввірене;
б) особа, у віданні якої перебувало майно;
в) службова особа, яка має певні повноваження щодо майна

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується однією з трьох форм:

а) привласненням;
б) розтратою;
в) заволодінням шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинене повторно;
- 2) вчинене за попередньою змовою групою осіб;
- 3) вчинене у великих розмірах;
- 4) вчинене в особливо великих розмірах;
- 5) вчинене організованою групою

Визначення основних понять

Майном, відповідно до Цивільного кодексу України, є окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Предметом крадіжки можуть бути лише речі.

Розмір майна, яке є предметом крадіжки, відповідно до ст. 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення, повинен перевищувати 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян³⁴

Відповідно до п. 5 Підрозділу 1 Розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, в частині кваліфікації адміністративних або кримінальних правопорушень, сума неоподаткованого мінімуму доходів громадян встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної для відповідного року. Згідно зі ст. 169 Податкового кодексу України, податкова соціальна пільга дорівнює 50 відсоткам розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року.

Розмір майна, яким заволоділа винна особа в результаті вчинення відповідного злочину, визначається лише вартістю цього майна, яка виражається у грошовій оцінці. Вартість викраденого майна визначається за роздрібними (закупівельними) цінами, що існували на момент вчинення злочину, а розмір відшкодування завданих злочином збитків – за відповідними цінами на час вирішення справи в суді. За відсутності зазначених цін на майно його вартість може бути визначено шляхом проведення відповідної експертизи

Майно, яке було ввірене особі, чи перебувало у її віданні – це майно, що знаходилося в неї на законних підставах і стосовно якого вона здійснювала повноваження щодо розпорядження, управління, доставки використання або зберігання тощо³⁵

³⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

³⁵ Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09>

Привласнення – умисне протиправне безоплатне обернення чужого майна на свою користь³⁶

Розтрата – умисне протиправне безоплатне обернення чужого майна на користь іншої особи (осіб) (для споживання, як подарунок чи товар, в обмін на інше майно тощо)³⁷

Заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем полягає в незаконному оберненні чужого майна на свою користь або на користь інших осіб з використанням службовою особою свого службового становища всупереч інтересам служби

Детальніше про зміст поняття **службової особи** див. у підрозділі 1.2

Привласнення, розтрата або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем вважаються вчиненими **повторно**, якщо вони вчинені особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених ст.ст. 185–187, 189–191, 262 КК України (примітка до ст. 185 КК України)

У **великих розмірах** визнається привласнення, розтрата або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, вчинені однією особою чи групою осіб на суму, яка в двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян на момент вчинення злочин (примітка до ст. 185 КК України)

В **особливо великих розмірах** визнається привласнення, розтрата або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, вчинені однією особою чи групою осіб на суму, яка в шістсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян на момент вчинення злочин (примітка до ст. 185 КК України)

Детальніше про зміст поняття **за попередньою змовою групою осіб** див. у підрозділі 2.1

Детальніше про зміст поняття **організованої групи** див. у підрозділі 2.8

³⁶ Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09>

³⁷ Там само.

**3.2. Кримінально-правова характеристика
заволодіння вогнепальною зброєю, бойовими припасами,
вибуховими речовинами, вибуховими пристроями
чи радіоактивними матеріалами, шляхом зловживання
службової особи своїм службовим становищем
(ч. 2 ст. 262 КК України)**

ОБ'ЄКТ

Основний – суспільні відносини у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв чи радіоактивних матеріалів.

Додатковий – суспільні відносини у сфері власності.

Предмет:

- 1) вогнепальна зброя, крім гладкоствольної мисливської;
- 2) бойові припаси;
- 3) вибухові речовини;
- 4) вибухові пристрої;
- 5) радіоактивні матеріали

СУБ'ЄКТ

Спеціальний –
службова особа

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується заволодінням вказаними предметами шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем

**СУБ'ЄКТИВНА
СТОРОНА**

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуюча ознака

вчинене організованою групою

Визначення основних понять

Вогнепальна зброя – зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані.

Проаналізувавши Інструкцію про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, можна зробити висновок, що до вогнепальної зброї відноситься також несучасна вогнепальна зброя (знята з озброєння армії та виробництва і для якої серійно не випускаються боєприпаси або знята з озброєння зброя і яка існує в одиничних екземплярах, або виготовлена спеціально для виставок (експонування) в одиничних екземплярах), спортивна вогнепальна зброя, мисливська вогнепальна зброя.

Згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» від 26 квітня 2002 р. № 3, як вогнепальну зброю можна вважати складові частини, деталі чи вузли, комплект яких дозволяє виготовити придатну до використання вогнепальну зброю.

Натомість не слід відносити до вогнепальної зброї охолощену зброю (пристрої, виготовлені шляхом спеціального пристосування конструкції стрілецької вогнепальної зброї до стрільби лише холостими патронами, з яких неможливо зробити постріл снарядом, що має достатню вражаючу здатність), нейтралізовану зброю (стрілецька зброя будь-якої моделі, яка з дотриманням вимог відповідних стандартів або технічних умов спеціально приведена на заводах-виробниках чи у спеціалізованих майстернях з ремонту зброї в непридатний для стрільби стан), оскільки призначення такої зброї змінене, а також відсутні і деякі інші ознаки вогнепальної зброї, наведені в Інструкції, а також пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії.

Відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» від 26 квітня 2002 р. № 3, пневматична зброя, сигнальні, стартові, будівельні, газові пістолети (револьвери), пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, ракетниці, а також вибухові пакети й інші імітаційно-піротехнічні та освітлювальні засоби, що не містять у собі вибухових речовин і сумішей, не можуть бути віднесені до предмета злочинів, відповідальність за які настає за ст.ст. 262, 263 КК України

Мисливська вогнепальна зброя – вогнепальна зброя, призначена для ураження тварин і птахів під час полювання.

До мисливської вогнепальної зброї належать: мисливські гвинтівки, карабіни та штуцери, гладкоствольні рушниці, гладкоствольні рушниці із свердловиною «парадокс» з нарізами 100–140 мм на початку або в кінці ствола, мисливські рушниці зі свердловиною «сюпра», комбіновані рушниці, що мають поряд з гладкими і нарізні стволи.

Мисливська зброя повинна відповідати таким вимогам:

- для стрільби зі зброї використовуються мисливські патрони відповідного калібру;
- загальна довжина з розкладеним та зафіксованим прикладом має становити не менше 800 мм;
- ємність магазину (барабана) (з установленим обмежувачем за наявності) нарізної зброї не має перевищувати 10 патронів, а гладкоствольної – 4 патронів;
- мати запобіжник;
- довжина ствола мисливської зброї повинна відповідати вимогам ГСТУ 78-41-002-97³⁸

**Вогнепальна зброя, що є предметом злочину,
передбаченого ст. 262 КК України**

³⁸ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: Наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

Боєприпаси – це спеціально виготовлені вироби одноразового використання, які призначені забезпечити ураження цілей в умовах збройної боротьби, самооборони, полювання, спорту.

Бойовими припасами визнаються патрони до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів, артилерійські снаряди, бомби, міни, гранати, бойові частини ракет і торпед та інші вироби в зібраному вигляді, споряджені вибуховою речовиною і призначені для стрільби з вогнепальної зброї чи для вчинення вибуху.

Згідно з Інструкцією³⁹, до бойових припасів також належать заряджені патрони до гладкоствольних мисливських рушниць, мисливський порох і капсулі. Однак відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» від 26 квітня 2002 р. № 3, патрони та набойки до гладкоствольної мисливської зброї, а також патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, не є предметом злочину, передбаченого ст. 262 КК України. Такий підхід до Пленуму Верховного Суду України, очевидно, не заснований під час граматичного тлумачення закону про кримінальну відповідальність, адже у ст. 262 КК України (на відміну від ст. 263 КК України) жодних обмежень стосовно виду боєприпасів не зазначено

Вибухові речовини – це хімічні сполуки чи суміші, здатні під впливом зовнішнього імпульсу до самопоширення з великою швидкістю хімічної реакції із утворенням газоподібних продуктів та виділенням тепла. До них належать амоніти, амоніали, тротил, вибухові напівпродукти утилізації – порохи тощо⁴⁰

Під **вибуховими пристроями** слід розуміти саморобні чи виготовлені промисловим способом вироби одноразового застосування, спеціально підготовлені і за певних обставин спроможні за допомогою використання хімічної, теплової, електричної енергії або фізичного впливу (вибуху, удару) створити вражаючі фактори – спричинити смерть, тілесні ушкодження чи істотну матеріальну шкоду – шляхом вивільнення, розсіювання або впливу токсичних хімічних речовин, біологічних агентів, токсинів, радіації, радіоактивного матеріалу, інших подібних речовин⁴¹

³⁹ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: Наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

⁴⁰ Там само.

⁴¹ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>

Радіоактивні матеріали – це будь-які матеріали, які містять радіонукліди і для яких питома активність та сумарна активність вантажу перевищують межі, установлені нормами, правилами й стандартами з ядерної та радіаційної безпеки⁴²

Заволодіння вогнепальною зброєю (крім гладкоствольної мисливської), бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами **шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем** здійснюється внаслідок протиправного використання нею своїх владних або службових повноважень⁴³

Службові особи – службові особи будь-якого виду (детальніше див. у підрозділі 1.2)

Зміст **умисної форми вини** у складі злочину, передбаченого ст. 262 КК України, передбачає усвідомлення факту заволодіння саме вогнепальною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами. Тобто особа або достовірно знає, про те, що заволодіває цими предметами, або ж припускає заволодіння ними.

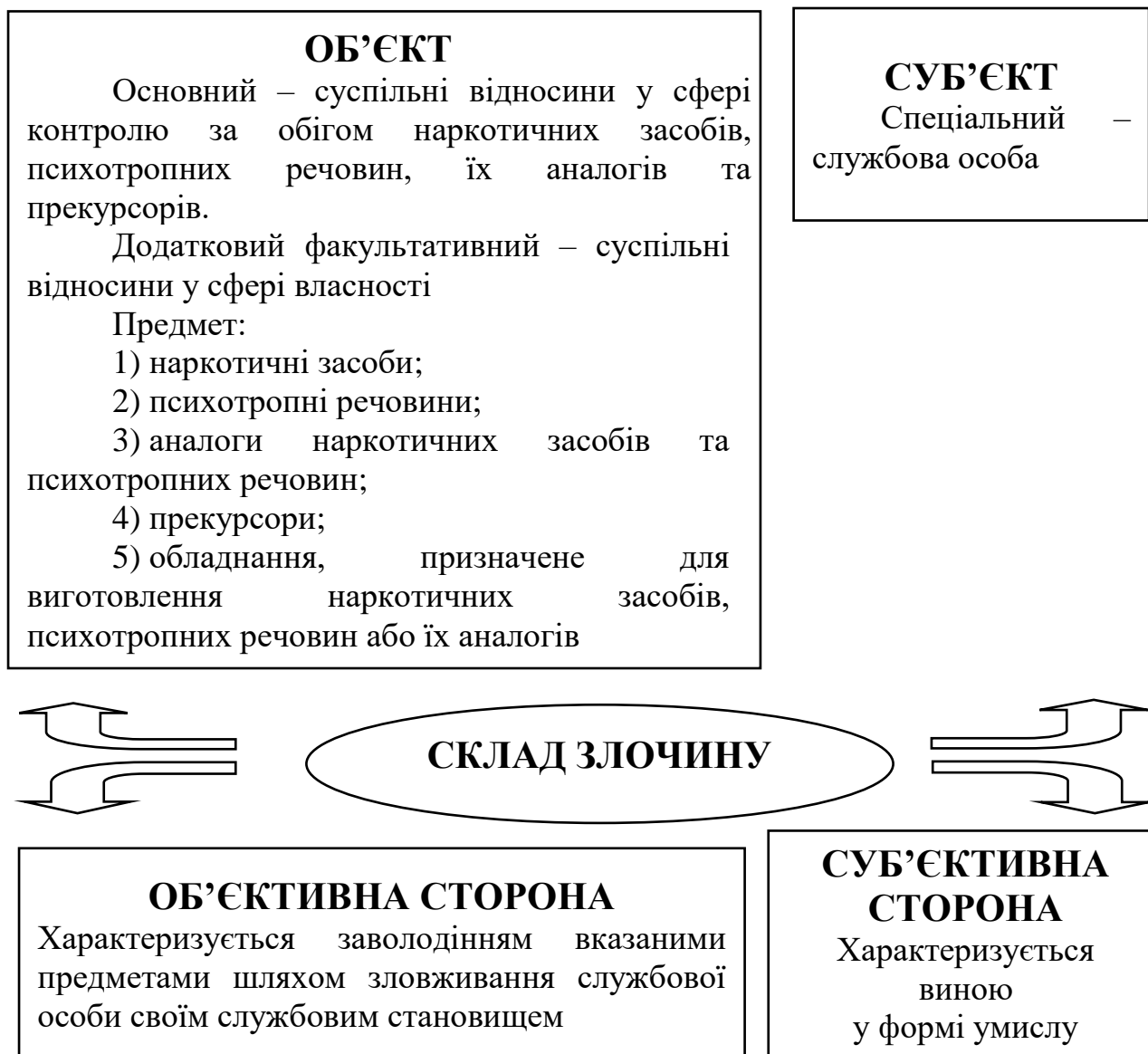
Якщо ж особа не припускала, що заволодіває зброєю чи іншими предметами цього складу злочину, кваліфікувати її дії за ст. 262 КК України не можна

Детальніше про зміст поняття **організованої групи** див. у підрозділі 2.8

⁴² Правила забезпечення збереження ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 14.12.2000 № 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0013-01>

⁴³ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>

**3.3. Кримінально-правова характеристика
заволодіння наркотичними засобами,
психотропними речовинами, аналогами
наркотичних засобів чи психотропних речовин,
прекурсорами, а також заволодіння обладнанням,
призначеним для виготовлення наркотичних засобів,
психотропних речовин або їх аналогів,
шляхом зловживання службовою особою
своїм службовим становищем
(ч. 2 ст. 308, ч. 2 ст. 312, ч. 2 ст. 313 КК України)**

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинене організованою групою (ч. 3 ст. 308, ч. 3 ст. 312, ч. 3 ст. 313 КК України);
- 2) вчинене в особливо великих розмірах (ч. 3 ст. 308, ч. 3 ст. 312 КК України);
- 3) вчинене з метою виготовлення особливо небезпечних наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ч. 3 ст. 313 КК України)

Визначення основних понять

Наркотичні засоби – це речовини природні чи синтетичні, препарати, рослини, включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів⁴⁴

Психотропні речовини – це речовини природні чи синтетичні, препарати, природні матеріали, включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів⁴⁵

Аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин – це заборонені до обігу на території України речовини синтетичні чи природні, не включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, хімічна структура та властивості яких подібні до хімічної структури та властивостей наркотичних засобів і психотропних речовин, психоактивну дію яких вони відтворюють⁴⁶

Прекурсори – прекурсори наркотичних засобів і психотропних речовин – речовини, які використовуються для виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин, включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів⁴⁷

⁴⁴ Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80>

⁴⁵ Там само.

⁴⁶ Там само.

⁴⁷ Там само.

Препарат – це суміш речовин у будь-якому фізичному стані, що містить один чи декілька наркотичних засобів та (або) одну чи декілька психотропних речовин, включених до таблиць II і III Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, або суміш речовин у будь-якому фізичному стані, що містить один чи декілька наркотичних засобів, психотропних речовин, включених до таблиць II і III, і прекурсорів наркотичних засобів і психотропних речовин, включених до таблиці IV Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів⁴⁸

Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це згруповані у списки наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори наркотичних засобів і психотропних речовин, включені до таблиць I–IV згідно із законодавством України та міжнародними договорами України. Перелік та зміни до нього затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу і публікуються в офіційних друкованих виданнях⁴⁹

Чинний Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. № 770 зі змінами та доповненнями

Особливо великий розмір наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів визначений щодо кожного виду наркотичних засобів, психотропних речовин чи прекурсорів окремо в таблицях Невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, що знаходяться у незаконному обігу, Невеликих, великих та особливо великих розмірів психотропних речовин, що знаходяться у незаконному обігу, Великих та особливо великих розмірів прекурсорів, що знаходяться у незаконному обігу, затверджених Наказом МОЗ України від 16 серпня 2000 р. № 188

Під особливо небезпечними наркотичними засобами і психотропними речовинами потрібно розуміти ті, які передбачені у таблиці I Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів

Детальніше про зміст поняття **організованої групи** див. у підрозділі 2.8

⁴⁸ Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80>

⁴⁹ Там само.

3.4. Кримінально-правова характеристика заволодіння офіційними документами, штампами, печатками, приватними документами, що знаходяться на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності, паспортом або іншим важливим особистим документом шляхом зловживання службовим становищем

ОБ'ЄКТ

Суспільні відносини з приводу дотримання встановленого порядку обігу офіційних документів та окремих видів приватних документів.

Предмет:

- 1) офіційні документи;
- 2) приватні документи, що знаходяться на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності;
- 3) паспорт або інший важливий особистий документ

СУБ'ЄКТ

Спеціальний –
службова особа

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується заволодінням вказаними предметами шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується виною у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

(не стосуються заволодіння паспортом чи іншим важливим офіційним документом)

- 1) що спричинило порушення роботи підприємства, установи чи організації;
- 2) вчинене щодо особливо важливих документів, штампів, печаток

Визначення основних понять

Офіційні документи, згідно з приміткою до ст. 358 КК України, – це документи, що містять зафіксовану на будь-яких матеріальних носіях інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру, чи може бути використана як документи – докази у правозастосовчій діяльності, що складаються, видаються чи посвідчуються повноважними (компетентними) особами органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, а також окремими громадянами, у тому числі самозайнятими особами, яким законом надано право у зв'язку з їх професійною чи службовою діяльністю складати, видавати чи посвідчувати певні види документів, що складені з дотриманням визначених законом форм та містять передбачені законом реквізити

Приватними документами є будь-які інші документи, тобто ті, які складені окремими особами, і не пов'язані з реалізацією наданих їм законом прав та повноважень у зв'язку з професійною чи службовою діяльністю

Під **паспортом** зокрема слід розуміти паспорт громадянина України (паспорт-книжечка та паспорт ID-картка), паспорт громадянина України для виїзду за кордон, паспорт громадянина іншої держави, дипломатичний паспорт України та службовий паспорт України

Іншим важливим особистим документом можна вважати свідоцтво про народження, посвідчення особи моряка, посвідчення водія, диплом про здобуття освіти, військовий квиток, свідоцтво про реєстрації приватного транспортного засобу тощо. Проте поняття важливого особистого документа є оціночним, тому чи є документ важливим для конкретної особи слід вирішувати в кожному конкретному випадку

Особливо важливими офіційними документами можуть бути визнані кримінальні справи, особові справи працівників, документи з обмеженим доступом тощо. **Особливо важливими печатками** можуть бути визнані, наприклад печатки правоохоронних органів. Питання віднесення офіційних документів, штампів чи печаток до категорії особливо важливих слід вирішувати в кожному випадку окремо

**3.5. Кримінально-правова характеристика
привласнення та вимагання військовослужбовцем
зброї, бойових припасів, вибухових або інших
бойових речовин, засобів пересування, військової
та спеціальної техніки чи іншого військового майна,
вчинених військовою службовою особою
із зловживанням службовим становищем**

ОБ'ЄКТ

Порядок несення військової служби, а також відносини власності щодо військового майна

Предмет:

- 1) зброя;
- 2) бойові припаси;
- 3) вибухові або інші бойові речовини;
- 4) засоби пересування військового призначення;
- 5) військова техніка;
- 6) спеціальна техніка;
- 7) інше військове майно

СУБ'ЄКТ

Спеціальний –
військова службова
особа

СКЛАД ЗЛОЧИНУ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА

Характеризується:

- 1) альтернативними діями:
 - а) викраденням;
 - б) привласненням;
 - в) вимаганням;
 - г) заволодінням шляхом шахрайства;
- 2) та способом – зловживанням службовим становищем

**СУБ'ЄКТИВНА
СТОРОНА**

Характеризується
виною
у формі умислу

Кваліфікуючі ознаки

- 1) вчинені в умовах особливого періоду, крім воєнного стану;
- 2) вчинені в умовах воєнного стану;
- 3) вчинені в бойовій обстановці

Визначення основних понять

Під **зброєю** слід розуміти:

- 1) вогнепальну зброю (артилерійську, стрілецьку, гранатомети);
 - 2) реактивну зброю (вид зброї, в якій засоби ураження доставляються до цілі за рахунок реактивної тяги двигуна. До реактивної зброї відносяться наземні, авіаційні і морські реактивні системи залпового вогню і реактивні гранатомети⁵⁰);
 - 3) бойову холодну зброю (зброя, що призначена і придатна для смертельного ураження цілі при вирішенні бойових та оперативно-службових завдань державними та іншими легітимними військовими або воєнізованими формуваннями чи знаходилась в них на озброєнні⁵¹, наприклад, штик-ніж);
 - 4) інші види військової зброї, які можуть з'явитися на озброєнні (лазерна зброя, інфразвукова зброя, електромагнітна зброя тощо)
- Детальніше про поняття «**вогнепальна зброя**» див. у підрозділі 3.2

Детальніше про зміст понять **бойові припаси** та **вибухові речовини** див. у підрозділі 3.2

Іншими бойовими речовинами можуть вважатися, наприклад, ракетне паливо, хімічні речовини сльозогінної дії, речовини для створення димових завіс тощо

⁵⁰ Реактивна зброя. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%8F

⁵¹ Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: рішення розширеного засідання секції НКМР Міністерства Юстиції України з проблем трасології та судової балістики із залученням членів Координаційної ради з питань судової експертизи від 15.01.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002320-99/ed19990115/find?text=%E1%EE%E9%EE%E2%EE%BF+%F5%EE%EB%EE%E4%ED%EE%BF+%E7%E1%F0%EE%BF#w11>

Під засобами пересування військового призначення потрібно розуміти засоби наземного, повітряного та водного транспорту, призначені для переміщення особового складу, зброї, бойових припасів, військової техніки чи іншого військового майна

Військова техніка – техніка, яка призначена для ведення чи забезпечення бойових дій, навчання військ та забезпечення заданого рівня готовності цієї техніки для використання за призначенням, а також технічні засоби, пристрої, приладдя і предмети, спеціально виготовлені і (або) конструктивно призначені для військового кінцевого використання⁵²

Військова техніка – технічні пристрої і засоби (системи, комплекси, зразки виробів), що призначені для ведення та забезпечення бойових дій, управління і забезпечення функціонування військових підрозділів, навчання їх особового складу, обладнання та апаратура для випробування і контролю таких пристроїв і засобів, а також інші технічні засоби, пристрої, обладнання і предмети, спеціально виготовлені та/або конструктивно призначені для кінцевого використання у військових цілях⁵³

Військова техніка – літаки та гелікоптери бойові, учбово-бойові, спеціальні військові, транспортні, апарати літальні безпілотні, складові одиниці літальних апаратів, пристрої та агрегати авіаційні, обладнання для забезпечення зльоту, посадки та технічного обслуговування літальних апаратів; бойові кораблі та катери, кораблі спеціального призначення, судна та катери забезпечення і спеціальні, апарати глибоководні; машини бойові колісні, машини військові спеціальні колісні, машини бойові гусеничні, спеціальне приладдя озброєння бойової колісно-гусеничної техніки; спеціальна техніка телефонного, телеграфного зв'язку та передачі даних, її складові частини; технічні засоби захисту апаратури, ліній і каналів зв'язку та їх складові одиниці, апаратура шифрувальна та її складові частини, спеціальна техніка факсимільного зв'язку, техніка спеціального радіозв'язку, апаратура радіонавігаційних систем, спеціальна апаратура для запису (відеозапису) та відтворення звуку (відеосигналів), обладнання радіолокаційне, гідролокаційне, техніка протидії радіоелектронним, інфрачервоним, оптичним, гідроакустичним засобам виявлення цілей, засобам зв'язку, радіорозвідки противника, технічного захисту інформації та комплексного технічного контролю; спеціальне обладнання для автоматизованого (автоматичного) оброблення даних військового призначення, програмне забезпечення⁵⁴

⁵² Порядок здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.11.2003, № 1807. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-2003-%D0%BF>

⁵³ Порядок складання єдиного наскрізного плану створення зразка (системи, комплексу) озброєння, військової і спеціальної техніки: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2013-%D0%BF/ed20130626#n18>

⁵⁴ Звід відомостей, що становлять державну таємницю: Наказ Служби безпеки України від 12.08.2005 № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05>

Спеціальна техніка – технічні засоби, призначені для забезпечення проведення оперативно-розшукових заходів розвідувальними, контррозвідувальними та правоохоронними органами, і технічні засоби спеціального зв'язку, технічного і криптографічного захисту інформації, які не мають господарсько-побутового призначення, а також обладнання та апаратура для контролю і проведення випробувань таких засобів⁵⁵

Військове майно – це державне майно, закріплене за військовими частинами, закладами, установами та організаціями Збройних Сил України (далі – військові частини). До військового майна належать будинки, споруди, передавальні пристрої, всі види озброєння, бойова та інша техніка, боєприпаси, пально-мастильні матеріали, продовольство, технічне, аеродромне, шкіперське, речове, культурно-просвітницьке, медичне, ветеринарне, побутове, хімічне, інженерне майно, майно зв'язку тощо⁵⁶

Військові службові особи – військові начальники, а також інші військовослужбовці, які обіймають постійно чи тимчасово посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним дорученням повноважного командування (примітка до ст. 425 КК України)

Викрадення – крадіжка або грабіж

Детальніше про зміст поняття **привласнення** див. у підрозділі 3.1

Вимагання зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна полягає в пред'явленні особі, яка ними володіє, їх використовує або у віданні чи під охороною якої вони перебувають, вимоги про їх передачу в майбутньому, під погрозою застосування насильства щодо неї чи її близьких родичів, обмеження прав і свобод або законних інтересів такої особи чи її близьких родичів, пошкодження чи знищення їхнього майна, розголошення відомостей, які вони бажають зберегти в таємниці

⁵⁵ Порядок складання єдиного наскрізного плану створення зразка (системи, комплексу) озброєння, військової і спеціальної техніки: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2013-%D0%BF/ed20130626#n18>

⁵⁶ Про правовий режим майна у збройних силах: Закон України від 21.09.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1075-14>

Під **заволодінням** зброєю, бойовими припасами, вибуховими або іншими бойовими речовинами, засобами пересування, військовою та спеціальною технікою чи іншим військовим майном **шляхом шахрайства** слід розуміти заволодіння ними з використанням обману або зловживання довірою

Під **зловживанням службовим становищем** слід розуміти використання військовою службовою особою своїх прав та можливостей, пов'язаних із займаною посадою на шкоду інтересам військової служби

Особливий період – період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій⁵⁷

Під **бойовою обстановкою** слід розуміти обстановку наступального, оборонного чи іншого загальновійськового, танкового, протиповітряного, повітряного, морського тощо бою, тобто безпосереднього застосування військової зброї і техніки стосовно військового супротивника або військовим супротивником. Обстановка бою, в якому бере участь військове з'єднання, частина (корабель) або підрозділ, розпочинається і закінчується з наказу про вступ у бій (припинення бою) або з фактичного початку (завершення) бою (примітка до ст. 402 КК України)

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень⁵⁸

⁵⁷ Про оборону України: Закон України від 06.12.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>

⁵⁸ Там само.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Конопельський Віктор Ярославович,
доктор юридичних наук, доцент;
Мармура Олег Зіновійович,
кандидат юридичних наук;
Цивінський Олександр Ігорович

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА
ХАРАКТЕРИСТИКА
КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ
(у схемах)

Посібник
для підрозділів Національної поліції

Редагування *Галина Ялечко*

Макетування *Надія Лесь*

Друк *Іван Хоминець*

Підписано до друку 23.12.2019.
Формат 60 × 84/16. Папір офсетний. Умовн. друк. арк. 4,19.
Тираж 100 прим. Зам. № 146-19.

Львівський державний університет внутрішніх справ
Україна, 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2541 від 26 червня 2006 р.